

IRODALOM.

Teleki Mihály levelezése. IV. kötet. Kötelességemnek tartottam volt olvasóim figyelmét felhívni arra a tudományra nézve éppen olyan jelentékeny, mint hasznos munkára, a melyre a kolozsvári egyetem tanára, Gergely Sámuel vállalkozott, a kiváló erdélyi embernek, Teleki Mihálynak terjedelmes levelezése kibetűzésével, összegyűjtésével s kiadásával. Megrajzoltam volt a híres kancellárnak annyira mozgalmas pályafutását, igyekeztem megjelölni a jó hazafi s világos eszű diplomata szerepét. Elmondtam főképpen, mennyire becses a történelemre nézve az a mű, a melyre Gergely Sámuel életét szentelte; elmondtam volt, milyen szolgálatot tesz Teleki Mihály levelezése azoknak, a kik a Magyar Királyság diplomáciai történetének megírására fognak valaha vállalkozni és a kik a levelezésnek tizenkét kötetében nemcsak teljesen új, de tiszteletreméltó lelkiismeretességgel és tudással csoportosított s megvilágított okiratokat (adatokat) fognak találni. Nem fogom ismételni azokat a csaknem leküzdhetetlen nehézségeket, a melyekbe Gergely Sámuel buzgalma mindegyre beleütközött; megelégszem azzal, hogy újonnan bámulatomat fejezem ki csodálatraméltó kitarása felett akkor, a mikor a Levelezés negyedik kötete lát napvilágot. Az ebben foglalt levelek, a melyek 1666—1669 évekre esnek, Telekit hatalma hajnalán mutatják be; Apafy fejedelem bizalmát bírja s a folyamodók nagy száma a miniszter útján igyekezik a fejedelemezhez jutni. A fejedelemség végre a béke napjait éli; de már jelentkeznek a láthatáron a vészfelhők. A magyarországi elégedetlenek egy Ausztria ellen irányzott magyar-török egyesség megkötése érdekében Apafy közbenjárásáért könyörögnek s a fejedelem, miniszterének tanácsára, hajlandó a magyarok kívánságának engedni; 1667 augusztusában követséget küld a Nagy Vezérhez s biztatást nyer tőle egy közös eljárás lehetőségére nézve; ezt a követséget megújítja 1667 októberében, de a nagyvezér határozatlan ígéreteket tesz. Az eperjesi Conferencia (1669 április 14) kudarcza után a fejedelem ismét megkezdi a tárgyalásokat az ozmán birodalommal; de összezőrren miniszterével s felhatalmazza őt, hogy menjen családjátan Kóvárra, a fejedelemség határára; azonban továbbra is meghallgatja valácsait s reá hallgat, a mikor az elégedetlen magyaroknak egy újabb követét fogadja és 1670-ben a rendeket gyűlésbe egybehívja. Ez a kötet, a mint mondtam, Erdély külügyi politikája több homályos részletének megvilágítására alkalmas, nagyszámú okiratot tartalmaz; s ezért a történezsre nézve megbecsülhetetlen értékű. A francia közönség még jobban fog érdeklődni azok után, a melyek ezután fognak megjelenni és a melyek meg fogják ismertetni az Erdély, Magyarország és Franciaország közt a 17-ik század elején folyt tárgyalásokat. — Addig is, míg ezek a kötetek megjelennének, — még nyolcz fog megjelenni, — illendőnek tartjuk őszinte szerencsekívánatunkat fejezni ki Gergely Sámuelnek, a fáradhatatlan munkásnak, abból az alkalomból, hogy nagy feladatának egy ilyen fontos részét már megoldotta.¹

¹ Miközben a mult füzet megjelent, kaptam kézhez a *Mercur de France*ban ezt az ismertetést. Mivel a *Mercur de France* nem jár mindenkinek, mivel ez ismertetés érdekes adalék arra, hogyan fogadták kint a Teleki-kódexet, nemcsak időszerűnek találtam a közlemény fordítását kiadni, hanem szükségesnek is a *P. N.* kalandozása miatt,
Szerk.

ÚJ KÖNYVEK.

- Adatok** az egri egyházmegye történelméhez. Az egri egyházmegyei Irodalmi Egyesület választmányának megbízásából szerkeszti *Leskó József*. IV. kötet. Eger, nyomtatott az érseki Lyceum-nyomdában. 1907. 8r. 551 l. Ára 7 K.
- Alvinczy Sandor**. Középiskolai reform-javaslatok. A közoktatásügyi minisztérium megbízásából. Budapest, ifj. Nagel Ottó. [Szent László-nyomda, Nagyvárad.] 1906. 8r. 246 l. Ára 2 K.
- A magyar királyi Igazságügyminisztérium Könyvtárának **Címjegyzéke**. Budapest. 1909. Wodianer.
- Felsőbánya**. Írta: *Farkas Jenő*. Budapest (1909). Orsz. Monogr. Társ. [Légrádi Testvérek könyvnyomdája, Budapest.] 38 l. 4r. (Különlenyomat a Magyarország vármegyéi és városai „Szatmár vármegye” kötetéből.)
- Ferenczy Árpád**. A politika rendszere. (Alkotmány- és közigazgatástan.) Második kiadás. Budapest, 1909. Benkő Gyula könyvkereskedése. 8r. XII., 456 l. Ára 6 K.
- Gaal Jenő**. Magyarország közgazdasági- és társadalmi politikája a második ezredév küszöbén. Nemzetgazdasági és társadalom politikai tanulmányok és beszédek rendszeres csoportosításban. I—II. kötet. Budapest, 1907. Kilián Frigyes utódának bizománya. [Paizs József k. ny. Pécsset.] 8r. I. kötet IX., 541 l. — II. kötet 3 lev., 560. l.
- Gondolatok felhőfutása**. Írta *Oláh Gábor*. Debreczen, 1909. Szabad kir. város könyvnyomda vállalat. 125 l. 8r.
- Gyárfás Tihamér**. Comoedia Erdély siralmas állapotjáról. Az első magyar jezsuita dráma 1668-ból. Gyoma, 1909. Nyomatott Kner l. könyvny. 43 l. 8r.
- Hit és haladás**. Mult és jövő társadalmi kifejlés fokozatos hitnyilvánulásaként fogva föl. I—II. kötet. I. kötet 2 lev., 291 l. — II. kötet 1 lev., 295—577 l.
- Hóman Bálint**. A magyar városok az Árpádok korában. Budapest. 1908. [Franklin-Társulat nyomdája.] 8r. XV., 128 l.
- Horváth E. János**. A kisgazda útmutatója. Mezőgazdasági tanácsadó. Wenninger Mátyás közreműködésével. I. rész. Budapest, kiadja a Szent-István Társulat. 1908. [Stephanaeum nyomda.] 8r. 85 l. 1 lev. Ára 60 fill.
- Jelentés a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének** 1907. évi működéséről. Szerkesztette *Mihalik József*. Budapest, Stephanaeum nyomda r.-t. 1909. 8r. 312 l., 1 lev.
- Littke Aurél**. Buda-Pest a török uralom korában. A város három egykorú képével. Budapest, 1908. Fritz Ármin könyvnyomdája. 8r. 49 l.
- Lukcsics József**. Középkori pápai adókönyvek. Budapest. Kiadja a Szent-István-Társulat Tud. és Irod. Osztálya. 1908. 8r. 28 l. [A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának felolvasó üléseiből. 69. sz.] Ára 60 fill.
- Milesz Béla**. A Tiszafüredi Múzeum és közkönyvtár az 1905—1906. évben. 1907. Lőw-könyvnyomda. Eger. 8r. 12 l.

- Oláh Gábor.** Keletiek nyugaton. Debrecen szab. kir. város könyvnyomda vállalata. [1908.] 8r. 80 l. Ára 1 K.
- Öveges Kálmán.** Új kis tükör a magyar nép számára. Harmadik rész. Budapest. Kiadja a Szent-István-Társulat. 1908. [Stephanaeum nyomda.] 8r. 96 l. Ára 50 fill.
- Párvy Sándor** v. b. t. t., szepesi püspök, a Szepesmegyei Történelmi Társulat elnöke székfoglaló beszéde a Szepesmegyei Történelmi Társulat 1907. november 13-i közgyűlésén. A közgyűlés jegyzőkönyve. Függelék: a Társulat számadási kimutatásai 1901—1906. Lőcse. 1908. Reiss Józs. T. könyvnyomdája. 8r. 16 l.
- Pillitz Benő.** Veszprém vármegye növényzete. Veszprém. Nyomatott Krausz Ármin fia könyvny. 1908. 8r. 64 l. [A Veszprémvármegyei Múzeum kiadványai. II. szám.]
- Sándor Imre.** A széplaki Fetrichevich-Horváth család. [Különlenyomat a *Genealogiai Füzetek* 1808. évfolyamából.] Kolozsvár, nyomatott Gámán János Örököse könyvny. 1908. 8r. 41 l.; 1 mell.
- A **Szepesmegyei Történelmi Társulat** évkönyve. XI. évfolyam. 1908-ik évi tagilleték. A Társulat határozata szerint és a szerkesztőbizottság közreműködésével szerkesztette *Kalmár Elek*. Lőcse. Nyomatott Reiss Józs. T. könyvny. 1908. 8r. IV. 370 l., 1 lev.; 1 mell.
- Tolnavármegye** múzeum-bizottságának 1907. évi jelentése. Szekszárd, 1908. Molnár-féle könyvnyomdai vállalat. 8r. 29, XI l.
- A **Veszprémvármegyei** muzeumi bizottság és Múzeum-Egylet jelentése az 1907-ik évről. Veszprém, 1908. Nyomatott Pósa Endre könyvny. 33 l., 1 lev.
- Vogl Máté.** Szentek élete. Átdolgozott kiadás. Budapest. A Szent-István-Társulat kiadása. 1908. 350 l., 1 mell.